

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

จากแนวโน้มภาวะการแข่งขันที่รุนแรงในปัจจุบัน ทำให้รัฐวิสาหกิจต้องมีการปรับกลยุทธ์ในการบริหารงานเป็นเหมือนบริษัทเอกชนทั่วไป เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพและรักษาระดับผลกำไรในระยะยาวไว้ได้อย่างยั่งยืน มีการจำแนกศูนย์ความรับผิดชอบจัดหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นศูนย์ความรับผิดชอบประเภทต่าง ๆ ตามภารกิจที่แต่ละหน่วยงานมีอยู่ จำแนกออกเป็น ศูนย์บัญชีต้นทุน (Cost Center) ศูนย์รายได้ (Revenue Center) ศูนย์กำไร (Profit Center) ศูนย์ลงทุน (Investment Center) รวมทั้งได้นำการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานมาใช้ เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงานของส่วนงานได้ ทำให้ผู้ใช้งบการเงินให้ความสนใจถึงผลการดำเนินงานในอดีตของกิจการได้ดี ข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการประเภทต่างๆของกิจการและข้อมูลเกี่ยวกับเขตภูมิศาสตร์ที่กิจการดำเนินการอยู่ ความเสี่ยงที่แตกต่างกันและช่องทางการดำเนินงานของแต่ละพื้นที่ในอนาคต ข้อมูลตามส่วนงานช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินประเมินความเสี่ยงและผลตอบแทนของกิจการได้ดียิ่งขึ้น เช่น อัตราผลกำไรมีโอภาสเจริญเติบโตเพียงใด นอกจากนั้นยังช่วยให้สามารถใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับกิจการ โดยรวมในการประเมินและกระจายความเสี่ยงของกิจการ

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เป็นรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่ สังกัดกระทรวงมหาดไทยธุรกิจหลัก คือ การจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้กับลูกค้าและธุรกิจต่อเนื่อง คือการก่อสร้าง ซ่อมแซม บำรุงรักษาเป็นธุรกิจรอง ครอบคลุมพื้นที่ 4 ภาคของประเทศ คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ยกเว้น กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ นนทบุรี โดยซื้อกระแสไฟฟ้ามาจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย นำมาจำหน่ายต่อให้กับลูกค้าครอบคลุมทั่วประเทศ รวม 73 จังหวัด โดยสำนักงานกลางที่ควบคุมการบริหารกิจการ โดยรวม ตั้งอยู่ที่ 200 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งเดิมการดำเนินงานธุรกิจการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ใช้ระบบบัญชีการเงินตามการออกแบบของผู้เชี่ยวชาญเยอรมัน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ว่าจ้างตั้งแต่วันที่ 2503 โดยมีการจัดทำงบการเงินจากการไฟฟ้าแต่ละเขต รวม 12 เขต ได้ข้อมูลด้านบัญชีจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดต่าง ๆ ที่สังกัดแต่ละเขต ทำการสรุปงบการเงินส่งให้สำนักงานกลาง สำนักงานกลางจะทำการรวบรวมข้อมูลปิดงบการเงิน และจัดส่งให้สำนักงานตรวจ

เงินแผ่นดินตรวจสอบและรับรองงบการเงินในแต่ละปี โดยที่แต่ละเขตจะรับทราบข้อมูลรายได้รายจ่าย และกำไรขาดทุนของตนเองและงบการเงินรวมของกิจการ

ต่อมาในปี 2541 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ว่าจ้างสถาบันของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาวางระบบการบัญชีตามความรับผิดชอบ (Responsibility Accounting) เพื่อบริหารการเงินให้มีประสิทธิภาพ ให้ผู้จัดการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่รับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติภายในสำนักงานของตน วิธีการบัญชีแบบใหม่ได้กำหนดให้หน่วยงานแต่ละหน่วย ปฏิบัติงานตามภาระกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยแบ่งเป็นศูนย์ต่าง ๆ ตามภาระกิจหน้าที่อย่างชัดเจน เช่นหน่วยงานสำนักงานใหญ่หรือสำนักงานเขตที่ไม่มีหารายได้ จะถูกกำหนดเป็นศูนย์ต้นทุน สำหรับหน่วยงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคแต่ละจังหวัดแต่ละพื้นที่ ที่ทำหน้าที่ขายบริการการใช้ไฟฟ้าแก่ประชาชน พิจารณาจากอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบต่อรายได้และต้นทุนที่เกิดขึ้น โดยผลต่างระหว่างรายได้กับต้นทุนคือกำไร หน่วยงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจะถูกกำหนดเป็นทั้งศูนย์กำไร จะต้องมีความรับผิดชอบต่อผลกำไรหรือผลสำเร็จที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นการไฟฟ้าแบ่งประเภทสำนักงานการไฟฟ้าแต่ละแห่งเป็นจตุรรวมงาน (ศูนย์กำไร) ชั้น 1, 2, 3 โดยพิจารณาจากทรัพย์สิน รายได้ จำนวนผู้ใช้ไฟรายใหญ่ รายย่อย พื้นที่ความรับผิดชอบตามเกณฑ์ที่กำหนด ยกเว้น การไฟฟ้าที่ตั้งของเขตจังหวัด แม้ว่าจะไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดก็ให้ยกฐานะเป็นการไฟฟ้าชั้น 1 เช่น การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดระนอง สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้จัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดทำและรวบรวมข้อมูลแสดงผลการดำเนินการแต่ละศูนย์ความรับผิดชอบ สามารถวัดประสิทธิภาพของผู้บริหารแต่ละคน ทั้งระดับฝ่ายคือผู้อำนวยการฝ่าย ระดับกองคือผู้อำนวยการกอง ผู้จัดการทุกศูนย์ คือผู้จัดการแต่ละการไฟฟ้าในสังกัดและผู้ดูแลหน่วยงานหรือศูนย์ความรับผิดชอบนั้น

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบุรี(ชั้น1) มีการไฟฟ้าย่อยในสังกัด 4 แห่ง คือ การไฟฟ้าอำเภอเขาชัยยอด (ชั้น3) การไฟฟ้าอำเภอบ้านลาด(ชั้น3) การไฟฟ้าอำเภอบ้านแหลม (ชั้น3) และ การไฟฟ้าอำเภอท่ายาง (ชั้น3) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดราชบุรี (ชั้น1) มีการไฟฟ้าอำเภอปากท่อ (ชั้น3) เป็นการไฟฟ้าย่อยในสังกัด การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดสมุทรสงคราม (ชั้น 1) มีการไฟฟ้าในสังกัด 2 แห่ง คือ การไฟฟ้าอำเภออัมพวา (ชั้น3) และ การไฟฟ้าอำเภอบางคนที (ชั้น 3) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ชั้น1) มีการไฟฟ้าอำเภอทับสะแก (ชั้น3) อยู่ในสังกัด การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดชุมพร (ชั้น1) มีการไฟฟ้าในสังกัด 4 แห่ง คือ การไฟฟ้าอำเภอปากน้ำชุมพร (ชั้น3) การไฟฟ้าอำเภอ สวี (ชั้น3) การไฟฟ้าอำเภอหลังสวน(ชั้น3) และ การไฟฟ้าอำเภอท่าแซะ (ชั้น3) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดระนอง (ชั้น1) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอโพธาราม (ชั้น1) มีการไฟฟ้าอำเภอ

ดำเนินสะดวก (ชั้น 3) อยู่ในสังกัด การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอจอมบึง (ชั้น2) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอชะอำ (ชั้น2) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอหัวหิน (ชั้น2) การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอปราณบุรี (ชั้น2) และ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอบางสะพาน (ชั้น2)

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี ได้นำระบบบัญชีตามความรับผิดชอบ (Responsibility Accounting) มาใช้ในหน่วยงานตั้งแต่ปี 2541 และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปของจุดประสงค์ที่สำคัญในนำระบบบัญชีตามความรับผิดชอบมาใช้ ทำให้ทุกศูนย์จะมีความเป็นอิสระในขอบเขต ต้องบริหารงานและตัดสินใจให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายตามงบประมาณที่กำหนด จากรายงานข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานที่ผ่านมาระยะเวลา 4 ปี (งวดบัญชีปี 2544 – 2547) รายงานตามงบประมาณที่กำหนดและรายงานที่เกิดขึ้นจริงเปรียบเทียบกัน ถ้าไรสุทธิที่เกิดขึ้นจริงในปี 2547 ได้เพิ่มสูงขึ้นกว่า 2 ปี ที่ผ่านมา แต่ต่ำกว่ากำไรสุทธิกำหนดตามงบประมาณตลอดระยะเวลา 4 ปี คลาดเคลื่อนจากเป้าหมายถึง 100 % ทุกปี ทั้ง ๆ ที่รายได้จากการดำเนินงานขยายตัวสูงกว่ายอดงบประมาณที่กำหนดอย่างต่อเนื่องทุกปี สาเหตุเนื่องจากต้นทุนจากการดำเนินงานขยายตัวในอัตราที่สูงกว่ายอดรายได้ที่ขยายตัว โดยต้นทุนการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริงบางปีสูงกว่าต้นทุนที่กำหนดตามงบประมาณมาก ซึ่งต้องนำมาวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารแต่ละศูนย์ตามความรับผิดชอบ ว่าสาเหตุเนื่องมาจากการดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี หรือไม่ หรือเป็นเพราะการประมาณการต้นทุนที่ผิดพลาด หรือเป็นเพราะเกิดจากปัจจัยภายนอกอื่น ซึ่งข้อมูลนี้ผู้บริหารควรวิเคราะห์หาสาเหตุและนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน ควบคุม ตัดสินใจในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อมูลรายงานผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับงบประมาณ
 หน่วยงาน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี
 ปี 2547 – ย้อนหลัง 4 ปี คือ ตั้งแต่ 2544 – 2547 มีดังนี้

รายการ	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546		ปี 2547	
	งบ ประมาณ	ตัวเลข จริง	งบ ประมาณ	ตัวเลข จริง	งบ ประมาณ	ตัวเลข จริง	งบ ประมาณ	ตัวเลข จริง
รายได้จากการ ดำเนินงาน	6883.65	7311.81	8199.13	7952.70	8452.03	8656.82	9865.81	9762.18
ต้นทุนการ ดำเนินงาน	6388.87	7127.08	7845.10	7784.30	8331.44	8541.63	9484.99	9599.75
กำไรสุทธิ	494.77	184.73	354.04	168.40	120.59	115.19	380.82	162.43

ที่มา รายงานทางบัญชีตามความรับผิดชอบ ปี 2544 – 2547
 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี

จากรายงานข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานที่ผ่านมาระยะเวลา 4 ปี ที่นำระบบบัญชีตามความรับผิดชอบมาใช้ ไม่มีศูนย์ความรับผิดชอบใดที่รับผิดชอบผลการดำเนินการจริง เปรียบเทียบกับงบประมาณไม่ได้เป่าตามเป้าหมายที่กำหนด และพนักงานผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องระดับผู้อำนวยการฝ่าย ผู้อำนวยการกอง แผนก ผู้จัดการ นักวิชาการของการไฟฟ้าในสังกัดการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี ได้รับทราบกระบวนการตั้งงบประมาณของแต่ละหน่วยงานเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายจริง และพนักงานผู้รับผิดชอบได้ให้ความร่วมมือในระบบใหม่เป็นอย่างดี แต่เหตุใดผลการนำระบบบัญชีตามความรับผิดชอบจึงไม่เป็นไปตามที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคกำหนด

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทราบความคิดเห็นของพนักงานต่อการนำระบบบัญชีตามความรับผิดชอบมาใช้ใน การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อให้ทราบความคิดเห็นพนักงานผู้รับผิดชอบการนำระบบบัญชีตามความรับผิดชอบมาใช้ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ระบบบัญชีตามความรับผิดชอบ (Responsibility Accounting) หมายถึง ข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการประเภทต่างๆของกิจการ และข้อมูลเกี่ยวกับเขตภูมิศาสตร์ที่กิจการดำเนินการอยู่ (มาตรฐานการบัญชีของไทย ฉบับที่ 50 เรื่องการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน, 2546 หน้า 957.)

ความคิดเห็นของพนักงาน หมายถึง ความคิดเห็นของพนักงานที่รับผิดชอบมีความคิดเห็นการนำ ระบบบัญชีตามความรับผิดชอบมาใช้บริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพของภาคใต้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นพนักงานผู้รับผิดชอบการนำระบบบัญชีตามความรับผิดชอบมาใช้ของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (ภาคใต้) จ.เพชรบุรี
2. เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาเสนอแนะผู้บริหาร นำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี และ ผู้เกี่ยวข้องต่อไป